

Сорокіна С.І., канд.біол.н.,
Андрієнко О.Д., викладач,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
e-mail: ssorokina73@mail.ru;
olena_andrienko@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ АНАТОМІЇ ТА ФІЗІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

Анатомія людини - це наука про форму, будову, походження та розвиток людського організму, його систем та органів. Сучасна анатомія є функціональною. Неможливо зрозуміти анатомію людини, без урахування її індивідуального (онтогенез) та історичного еволюційного (філогенез) розвитку протягом всього життя - ембріогенезу і постембріогенезу, від народження до смерті. Будову тіла можна правильно зрозуміти, лише знаючи походження людини як виду (антропогенез). Анатомія і фізіологія є одними із фундаментальних наук в системі біологічної освіти. Анатомія і фізіологія людини є основою для деяких біологічних дисциплін: гістології, ембріології, цитології, еволюційного вчення, генетики і тісно взаємодіють з ними. Також вони є фундаментом медицини.

Основні завдання анатомії та фізіології — формування комплексного уявлення про будову людського організму, функції його органів і систем з метою впливу на них для збереження і зміцнення здоров'я людини, а також усунення виникаючих при захворюваннях відхилень від нормальних процесів життєдіяльності.

Визначальними умовами сучасного освітнього процесу є високий професійний рівень викладачів вузу, раціональне поєднання класичних (що традиційно добре зарекомендували себе) методів з активними, інтерактивними методами, наукові дослідження викладачів із залученням до

них студентів, сучасне матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу, грамотний управлінський і методичний його супровід. Все це дозволяє формувати у студента стійкі компетенції.

Викладання анатомії та фізіології людини, як і будь-якої навчальної дисципліни, засноване на методичному забезпеченні, яке складається з робочої програми дисципліни та методичних рекомендацій для студентів. Рівень навчально-методичного забезпечення дисципліни визначає успішність і якість засвоєння студентами дисципліни, що вивчається. Специфічність і складність викладання анатомії і фізіології людини обумовлена значним об'ємом матеріалу, що вивчається, великою кількістю латинських термінів, складністю просторового уявлення про окремі анатомічні утворення, особливістю анатомо-топографічних взаємин, а також необхідністю знань про індивідуальні і вікові особливості будови організму, варіанти мінливості окремих органів і пороки їх розвитку. З перших днів навчання студенти можуть ознайомитися з переліком обов'язкової та додаткової літератури, питаннями до екзамену, критеріями оцінки знань з дисциплін.

Істотною частиною навчального процесу є сучасні технічні засоби у вигляді мультимедійних технологій.

Сьогодні все частіше в аудиторії звичайну крейдяну дошку замінює проекційна установка. Використання інтерактивних навчальних систем стає актуальним. Освітній процес дисциплін анатомія і фізіологія людини складається з лекцій, практичних занять і самостійної роботи. Анатомія і фізіологія ретельно досліджують зміни і процеси, що відбуваються в організмі людини в різні вікові періоди. У лекційному курсі акцентується увага на загальних закономірностях, індивідуальних, вікових і статевих особливостях будови і функцій органів і систем тіла людини. Розглядаються основні стадії розвитку органів і систем. При вивченні анатомії і фізіології людини важливою складовою є забезпечення наочності викладання. В даний час рівень розвитку науки і техніки надає великі можливості для цього. Проте в сучасних умовах необхідно поєднувати класичні, традиційні підходи

у викладанні з впровадженням нових технологій. Сучасні мультимедійні засоби дозволяють значною мірою підвищити наочність лекцій. Використання презентацій під час лекцій дає можливість продемонструвати велику кількість матеріалу у вигляді схем, малюнків, фотографій, дозволяє включати відео фрагменти, які ілюструють динаміку різних процесів (наприклад, продемонструвати рухові порушення при враженні мозочка та ін.). Все це полегшує сприйняття матеріалу, викликає інтерес у студентів і підвищує мотивацію до вивчення дисципліни. Лекції, побудовані із застосуванням комп'ютерних технологій, мають особливу властивість, вони розраховані на роботу декількох органів чуття, підсилюючи сприйняття і запам'ятовування матеріалу: наочність супроводжується візуальним запам'ятовуванням, пояснення лектора впливають на слуховий аналізатор, а при націлюванні студента викладачем на запис побаченого приводить в роботу тактильну чутливість. Найбільш простою і популярною програмою для створення презентації є Power Point (частина пакету Microsoft office), з безкоштовних програм можна використовувати розробки проекту Openoffice.

Така методика має ряд переваг над проведенням звичайної лекції. По-перше, збільшується інформаційна ємність: можливість в одній мультимедійній презентації розмістити велику кількість графічної, текстової та звукової інформації, що дозволяє якісно продемонструвати окремі анатомічні препарати, в динаміці показати процеси функціонування людського організму, візуалізувати процеси розвитку, гісто- та органогенезу. По-друге, компактність: як інформаційний носій використовується флеш-пристрій, що містить весь лекційний курс. По-третє, емоційна привабливість: мультимедійна презентація дає можливість представити інформацію не лише у зручній для сприйняття формі, але й ефективно поєднувати звукові та візуальні образи, підбирати домінуючі кольори та кольорові поєднання, що налаштовують студентів на засвоєння інформації. По-четверте, мобільність: мультимедійну презентацію можна провести в будь-якій навчальній аудиторії, яка має відповідне обладнання: комп'ютер, проектор та екран. Це

дозволяє використовувати елементи лекцій під час проведення практичних занять. Ключовою перевагою мультимедійної презентації є її наочність. Наочність допомагає відтворити в уяві студента форму, будову й структуру анатомічного препарату, що сприяє кращому засвоєнню теоретичних положень; активізувати всі аналізатори та пов'язані з ними психічні процеси відчуття, сприйняття, уявлення, в результаті чого у студента формується цілісна картина будови людського тіла. Наочність у навчанні базується на такій закономірності процесів пізнання, як його рух від чуттєвого до логічного, від конкретного до абстрактного. Принцип наочності забезпечує в навчальному процесі зв'язок між науковою теорією та матеріальною дійсністю.

Окрім мультимедійних презентацій, що відносяться до наглядних динамічних моделей використовуються такі види навчальної наочності як натуральні та штучні анатомічні моделі (препарати людського тіла, муляжі, фотографії), графічні зображення (схеми, ескізи).

Таким чином, на сьогоднішній день інтерактивні форми навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій активно впроваджуються у навчальний процес під час вивчення морфологічних дисциплін; успіх при використанні комп'ютерних засобів для викладання анатомії та фізіології може бути досягнутий за умови ретельного форматування інформаційно-змістовного і ілюстративно-наочного компонента лекцій; використання сучасних електронних засобів у викладанні підвищує ефективність сприйняття навчального матеріалу студентами.

Методичні підходи та заходи, які запроваджуються є достатніми для досягнення досить високого рівня успішності серед студентів. Загальний рівень успішності значною мірою залежить від базової підготовки студентів. Але для досягнення високих результатів необхідне повне забезпечення студентів методичним матеріалом, впровадження систематичного контролю засвоєння матеріалу, підвищення значення тестового контролю та

самостійної роботи студентів.

Список використаних джерел:

1. Беспалько В.Г1. Персонифицированное образование / Беспалько В.П. // Педагогика. - 1998. - № 2. - С. 12-17.
2. Дробинская А.О. Анатомия и возрастная физиология: уч. для бакалавров / Дробинская А.О. - М.: Юрайт, 2012. - 527 с.
3. Гузеев В. В. Системные основания образовательной технологии / Гузеев В.В. - М., 1995. - 135 с.
4. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках / Кларин М.В. - М., 1994. - 222 с.
5. Монахов В.В. Аксиоматический подход к проектированию педагогической технологии / Монахов В.В. // Педагогика. - 1997. - № 6. - С. 26-31.
6. Осокина В. Н. Методические особенности использования современных педагогических технологий в изучении дисциплины «Анатомия и возрастная физиология» / Осокина В. Н. // Материалы III Международной научно-практической конференции «I Психология и педагогика: современные методики и инновации, опыт практического применения». - 2013. - № 3.
7. Привес М.Г. Анатомия человека / М.Г. Привес, Н.К. Лысенков, В.И. Бушкович. - СПб.: Издательский дом СПбМАПО, 2010. — 720 с.
8. Б.Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Учебное пособие / Селевко Г.К. . - М., 1998. - 255 с.
9. Сериков В.В. Личностный подход в образовании: концепция и технологии / Сериков В.В. - Волгоград, 1994. - 150 с.
- 10.Сластенин В.А. Педагогическое образование - на университетский уровень. Экологическое образование: концепции и технологии: Сб. науч. трудов / Под ред. С.Н. Глазачева. — Волгоград, 1986. - 282 с.
- 11.Север И.С. особенности учебно-методической работы в преподавании анатомии человека / Север И.С., Вологина Н.И., Ваньянц А.Б. //

Международный журнал экспериментального образования. -2014. -№
4. - С. 230-231.